

АНОТАЦІЯ

Бутова Т. Ю. Фінансова безпека підприємства торгівлі. – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка. – Київський національний торговельно-економічний університет, Київ, 2020.

Дисертація є комплексним дослідженням теоретико-методичних основ формування системи фінансової безпеки підприємства торгівлі.

Фінансова безпека відноситься до найбільш складних категорій, що об'єднує результати дотримання безпеки підприємства в усіх сферах діяльності і має виключно важливе значення для його існування.

Зростаюче число непередбачуваних подій і непрогнозована динаміка показників діяльності суб'єктів ринку є перманентною ознакою сучасного економічного розвитку, а динамічність і змінюваність зовнішнього організаційного середовища стали постійним дестабілізуючим чинником їх фінансового стану. За цих обставин пошук перспективних ідей по забезпеченню фінансової діяльності підприємств, розроблення нових підходів до ідентифікації та попереднього адекватного реагування на зовнішні і внутрішні загрози, є вкрай важливим завданням, виконання якого буде потребувати багатьох зусиль, часу і витрат.

Проблема підтримання фінансової безпеки є особливо важливою для підприємств торгівлі, частка яких в загальному числі банкрутств в останні роки була найбільшою серед підприємницьких структур, а нестабільність організаційного середовища має тенденцію до посилення в умовах загострення конкуренції на більшості споживчих регіональних ринків.

Об'єктом дослідження є процес формування системи фінансової безпеки підприємства торгівлі.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних положень та практичних аспектів управління фінансовою безпекою підприємства торгівлі.

У роботі застосовано сукупність методів і прийомів, що дозволило

реалізувати концептуальну єдність дослідження. Методи порівняльного аналізу, систематизації та узагальнення, аналогії і абстрагування використано при обґрунтуванні категоріального апарату дослідження, що дозволило забезпечити комплексний підхід до вивчення суті фінансової безпеки підприємства. Методи порівняльного аналізу, систематизації та узагальнення, групування, вибірок, композитний метод комплексного оцінювання, експертних оцінок, трендового прогнозування стали основою для дослідження умов формування фінансової безпеки підприємств торгівлі в залежності від динаміки зовнішнього середовища і внутрішніх можливостей адекватного реагування на їх дію. При розробці засобів управління фінансовою безпекою підприємства використовувались методи системного аналізу, узагальнення, матричного позиціонування, наукової абстракції.

Теоретичну й методологічну основу дослідження складають концепції фінансового управління та методи фінансового аналізу, викладені у монографіях, інших наукових працях зарубіжних та вітчизняних вчених із даної проблематики, фундаментальні положення економіки та менеджменту.

Інформаційну базу дослідження становили статистичні дані Державної служби статистики України, електронні та інформаційно-аналітичні матеріали найбільших вітчизняних підприємств торгівлі, дані мережі Інтернет, матеріали різних наукових видань з даної проблематики, результати опитування керівників і фахівців фінансових підрозділів підприємств України.

За результатами дослідження до наукового лексикону уведено поняття «стратегічний період фінансової безпеки підприємства» як вірогідний час настання загрозливих об'єктивних змін зовнішнього організаційного середовища, що можуть призвести до збитковості з подальшим банкрутством та слугує часовим критерієм стратегічної здатності підприємства забезпечувати перманентне фінансування розвитку й виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами у майбутньому.

Удосконалено видову диференціацію фінансової безпеки підприємства за оперативними, поточними та стратегічними ознаками, що у поєднанні з

реалізованою, цільовою, евентуальною та динамічною формами їх представлення дозволяє, на відміну від існуючих підходів до оцінювання фінансового стану підприємства, надати комплексне уявлення про рівень фінансової захищеності підприємства та слугує аналітичною основою прийняття відповідних управлінських рішень.

Запропоновано методологічний підхід до оцінювання фінансової безпеки підприємства, який базується на комплексному дослідженні рівня та напрямку динаміки її показників, та на відміну від існуючих підходів передбачає послідовне нарощування оціночних характеристик в диференційованому режимі, а отримані конфігурації значень показників дають змогу регулювати фінансову безпеку підприємства за окремими компонентами.

Удосконалено декомпозицію фінансових загроз діяльності підприємства на основі визначення дисонуючих відхилень значень взаємопов'язаних показників фінансової безпеки, які відображають порушення їх взаємодії, співвідношення досягнутого рівня та напрямку змін, що дозволить ідентифікувати прояв ознак таких загроз.

Дістало подальшого розвитку розуміння сутності фінансової безпеки підприємства на основі розрахунково-аналітичного та організаційно-управлінського трактування її категоріальної належності. В свою чергу це дозволило представити і розмежувати фінансовий стан підприємства та управлінську керуючу підсистему безпеки як об'єкти оцінювання, що стало концептуальною основою прикладного дослідження і удосконалення системи фінансової безпеки підприємства, представлені комплексом управлінських рішень і дій, спрямованих на досягнення певного фінансового стану, який залежить від пріоритетних фінансових інтересів, диференційованих у часі з урахуванням характеру визначеної фінансової політики і діючої стратегії.

Запропоновано трактування поняття «стратегічна фінансова безпека підприємства», яке, на відміну від існуючих доповнено сутнісною характеристикою, як здатність і можливість суб'єкта ринку забезпечувати перманентне фінансування розвитку і виконання фінансових зобов'язань перед

контрагентами протягом стратегічного періоду, який є часовим виміром вірогідного настання об'єктивних стратегічних змін зовнішнього організаційного середовища, що можуть призвести до втрати фінансової безпеки підприємства.

Розвинуто методологічні підходи до забезпечення стратегічної безпеки підприємства за рахунок обґрунтування ознак і визначення тривалості стратегічного періоду, який слугує часовим критерієм визнання потенціалу стратегічної захищеності підприємства від загроз його фінансовому стану на основі фіксації ретроспективної поточної фінансової безпеки впродовж відповідного проміжку часу.

Узагальнення, пропозиції і рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні, використано в діяльності ПРАТ «НОВА ЛПНЛЯ» м. Буча до 2025 року (довідка № 11 від 26.06.2019), ТОВ «Сільпо-Фуд» (довідка № 1/29-19 від 25.05.2019).

Положення дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес Торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету при викладанні дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» (довідка від 20.02.2019 № 16).

Ключові слова: підприємство, підприємства торгівлі, безпека, фінансова безпека, фінансова безпека підприємства, фінансова стійкість, стратегічна фінансова безпека, стратегічний період, загрози, управління фінансовою безпекою, оцінювання фінансової безпеки.